

Verhale van Antieke
Wêrelde

Die Skedel
van Jebel
Irhoud

Wes-Marokko is 'n warm en droë streek van Afrika. Aan die kant van 'n stowwerige rotswand, net buite Jebel Irhoud, was Jean-Jacques Hublin, Abdelouahed Ben-Ncer en hul span op soek na leidrade oor die mensdom se oorsprong.

Met die eerste oogopslag lyk dit na 'n sinnelose taak. Die meeste van die belangrikste vondste in menslike evolusie het van oostelike en suidelike Afrika gekom, nie heeltemal in die noordweste nie. Wat hulle op die punt was om uit te vind, sou ons begrip van menslike evolusie vir altyd verander.

Terwyl hulle gegrawe het, het hulle die belangrikste artefak gevind wat enige mens ooit kan agterlaat, hul skedel. Aangesien ons groot breine die mees bepalende kenmerk van Homo sapiens is, ons kan soveel vertel uit die vind van menslike skedels.

Een groot debat in die voorgeskiedenis is wanneer ons moderne breine ontstaan het. Het hulle vinnig ontwikkel, of baie stadig oor honderd duisende jare? Hierdie skedel van Jebel Irhoud is 'n sleutel stuk van die legkaart, miskien die belangrikste stuk wat tot dusver gevind is.

Al is die skedel nie heeltemal so rond soos 'n moderne mens s'n nie, is dit baie, baie soortgelyk. Baie meer soos ons s'n as enige van ons evolusionêre neefs, soos Neanderdalmense. 'n Neanderdalskedel was soos 'n rugbybal gevorm en het 'n baie dik been. Die skedelyster Jebel Irhoud was ronder en het fyn wangetjies gehad, net soos jy.

Hierdie skedel is ongeveer 300 000 jaar gelede gedateer. Dit was werklik 'n ongelooflike ontdekking. Dit was die oudste Homo sapiens skedel wat ooit gevind is, met meer as 100,000 jaar! Dit vertel ons twee belangrike dinge. Eerstens het moderne kenmerke oor 'n langer tydperk ontwikkel as wat ons gedink het. Tweedens, ons evolusie het oral in Afrika plaasgevind, dit was nie net beperk tot die suide en ooste soos ons voorheen gedink het nie.

Dit blyk dat dit ons nogal lank geneem het om Afrika te verlaat en oor die wêreld te versprei. Jebel Irhoud is 120 000 jaar ouer as die vroegste Homo sapiens wat buite Afrika gevind is, wat in Israel was. Alhoewel wie weet wat toekomstige argeoloë kan vind!

Die Geheime Geschiedenis van Madjedbebe

Chris Clarkson het vir weke lank in Australië in die verre noorde gegrawe en het die muskiete weggevee wat hom probeer byt het. Bo hom het 'n krans uitgetoring wat bedek is met Aboriginale kunswerke, 'n visuele geskiedenis van die mense wat al duisende jare in die gebied woon. Chris was egter op die punt om 'n ontdekking te maak wat daardie geskiedenis nog verder in tyd sou terug skuif.

Terwyl Chris en sy span besig was om te grawe, het hulle gereedskap, 'n bylkop, slypstene en 'n kaggel gevind wat omring is deur gevlokte klippe.

Die bevinding het aanhou kom – uiteindelik het hulle die antieke oorblyfsels van 17 mense ontdek.

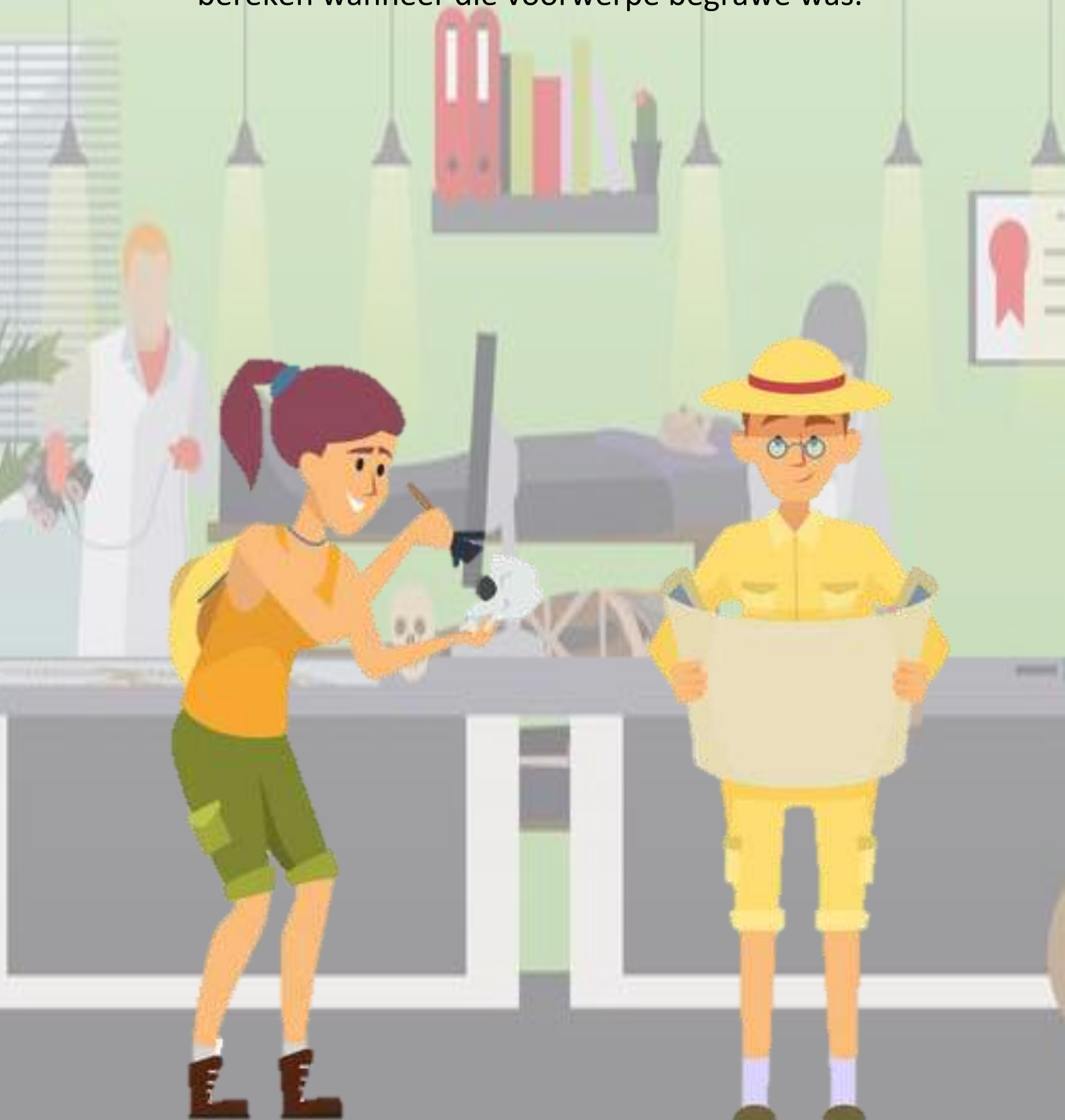

Die argeoloë het 'n ooreenkoms aangegaan met die Mirarr, die tradisionele eienaars van Madjedbebe, wat hulle toegelaat het om enige artefakte wat hulle gevind het te bestudeer, solank hulle dit weer begrawe het wanneer die werk gedoen is. Dit was belangrik vir die Mirarr, wat 'n sterk verbintenis met die oorblyfsels van hul voorvaders voel.

Die span argeoloë het toe 'n ongelooflike wetenskaplike tegniek gebruik. Hulle het 'n spesiale lig geskyn na die artefakte wat hulle opgegrawe het, wat hulle in staat gestel het om te bereken wanneer die voorwerpe begrawe was.

Die resultate het almal verstom. Mense het 65 000 jaar gelede hierdie gereedskap gemaak, groente gemaal en om die vure gesit!
Dit was die vroegste bewyse ooit van mense in Australië.

Wanneer het mense in Australië aangekom, was 'n belangrike vraag vir argeoloë. Vyf en sestig duisend jaar gelede was seevlakke laer as wat dit nou is en Australië was in die noorde met Papoea-Nieu-Guinee verbind, wat 'n gebied gevorm het wat hulle Sahul sal noem. Australië was egter nog altyd van die vasteland van Asië geskei, wat beteken dat hul mense stewels moes gebruik.

Om saam met jou familie en vriende oor die water te kon vaar, sou nie maklik gewees het nie. Jy kan die kano omslaan, jy kan van koers af gewaai word, of 'n storm kan jou in die water stoot. Om die reis te maak, het vasberadenheid en aanpasbaarheid vereis, vaardighede wat Aboriginale mense sou help in hul verkenning van Australië. As dit nie vir die Mirarr en Chris Clarkson was nie, sou ons nie geweet het hoe lank gelede so 'n prestasie behaal is nie.

Welkom by die Amerikas

Vyf en twintig duisend jaar gelede was feitlik die hele Kanada en Alaska gevries, wat die Amerikaners van die res van die wêreld afgesny het.

Geïsoleer van die mense wat besig was om renoster bredie regoor Europa en Asië te maak, kon groot diere ontwikkel. Een van die mees bisarre diere was die glyptodon, 'n gras-krasende dier so groot soos 'n motor, beskerm deur 'n dik pantser en 'n stekelrige stert. Basies was dit soos 'n koei, gekruis met 'n tenk, en gekruis met 'n Stegosaurus.

Selfs die glyptodon se magtige wapenrusting kon hulle egter nie beskerm teen wat sou kom nie. Op 'n stadium het mense Noord-Amerika binnegesteek met 'n landbrug wat dit met Asië verbind het. Aangesien daar so baie ys was, het hulle waarskynlik langs die kus beweeg, van strand tot strand in klein kano's.

Die Stille Oseaan-kus van die Amerikas is gevoer met kelpwoude. Hierdie groot velde van reuse-seewier ondersteun baie wild en kon die vroeë reisigers voorsien het van baie vis op pad suid.

'n Paar duisend jaar later was Dr. Karina Chichkoyan en haar kollegas besig om glyptodon-oorblyfsels van verskillende museums te ontleed (ongelukkig leef geen glyptodons vandag nie). Die span het duidelike krapmerke op die glyptodon-bene gevind - bewys dat mense hulle gejaag het en toe die vleis gekerf het.

So, wanneer het die mens in die Amerikas aangekom? Dit is moeilik om vir seker te sê en dit is een van die mees gedebatteerde onderwerpe in argeologie. Ons weet mense het Monte Verde in die suide van Chili minstens 14 600 jaar gelede bereik.

So, hulle moes ten minste 'n paar duisend jaar voor dit oor Alaska ingekom het, miskien selfs 10,000 jaar tevore. Meer bewyse is nodig voordat ons die legkaart kan oplos.

Lewe Tydens die Ystydperk

Die wêreld was 25 000 jaar gelede baie anders. Groot gletsers, kilometers hoog, het die noorde bedek, terwyl uitgestrekte diere oor die aarde rondgeloop het – van enorme harige mammoete tot trotse van grotbewonende leeu's.

Intussen het mense in klein groepies gewoon en hulle dae deurgebring om hierdie diere oor die grasvlaktes, ys en sneeu te volg.

Antieke Meesterstukke

Die lewe in die Ystydperk was nie net sneeubalgevegte en reuseburgers nie. Net soos mense vandag, was prehistoriese mense fantastiese kunstenaars. Pragtige skilderye van leeus wat jag, is op grotmure in Frankryk gevind. Grotmense het ook musiek gespeel. Argeoloë het antieke fluite gevind wat van voëlbene gemaak is!

Die Maak van Wapens

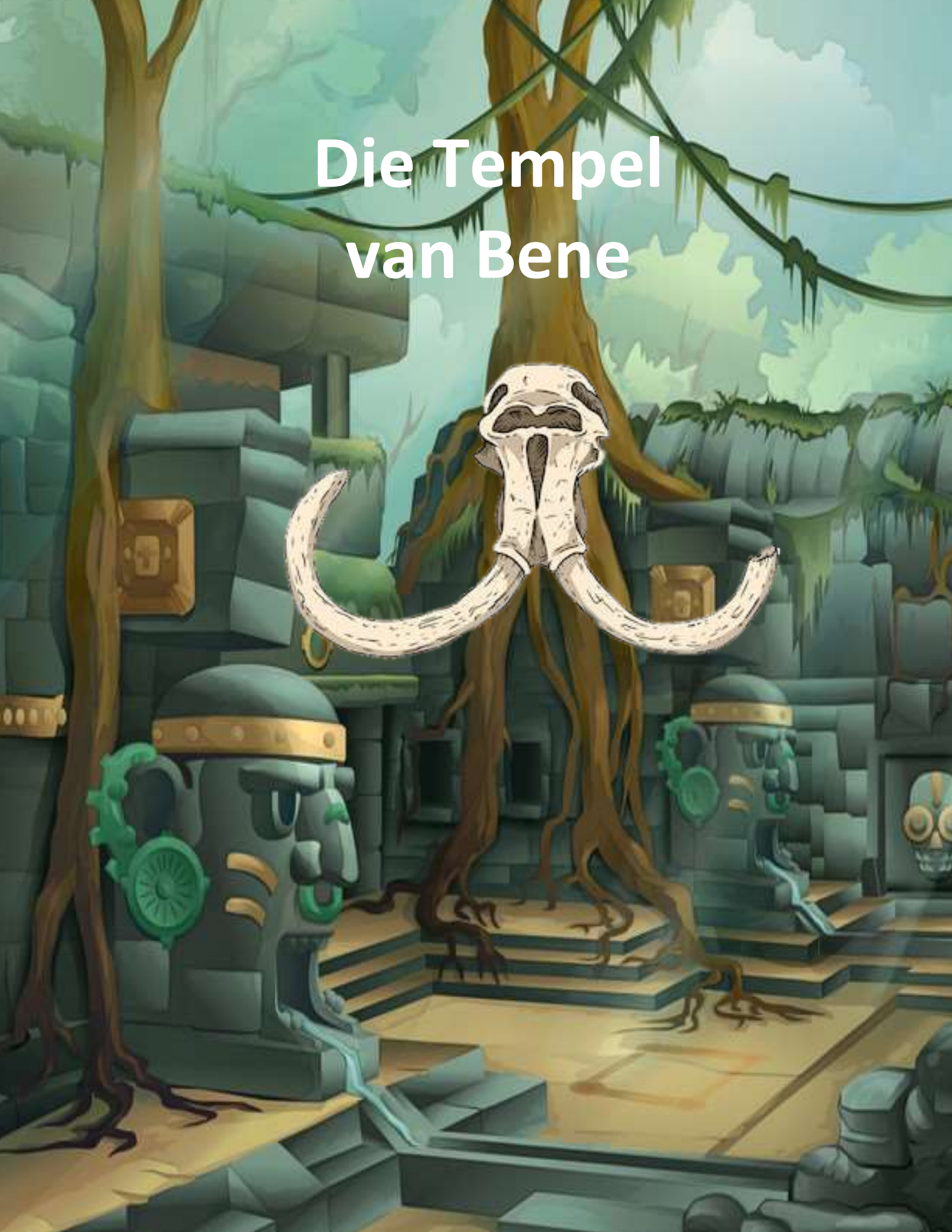

In die koue Ystydperk wêreld van ons voorvaders, was jagwapens noodsaaklik vir oorlewing. Geen spiese = geen kos nie. Prehistoriese mense het wapens uit gewei en vuursteen geskep en die tot vlymskerp, dodelike gereedskap gepoleer.

Die Tempel van Bene

Diep in die woude van Suid-Rusland, tussen die berkbome, sit Kostenki. Nou is dit omring deur vorms en kronkelende riviere, maar 25 000 jaar gelede, tydens die Ystydperk, was dit op die rand van 'n bevrore land.

In 2014 het argeoloë 'n ongelooflike ontdekking gemaak. Versteek agter 'n museum, onder 'n klein bos, lê 'n enorme prehistoriese gebou. Dit was egter nie sy grootte wat die werklik merkwaardige ding daarvan was nie, maar waarvan dit gemaak is. Hierdie gebou was nie van hout of selfs klip gebou nie. Dit was van mammoet bene gebou!

Die oorblyfsels van die groot struktuur was 12,5 m (40 voet) deursnee en gemaak van die bene van ten minste 60 mammoete! Om die sneeu en koue wind uit te hou, sou die buitekant bedek gewees het met reuse vel en harige pels. Soort gelyk aan 'n tent waarin jy sou gaan kamp (maar dit het waarskynlik baie erger geruik).

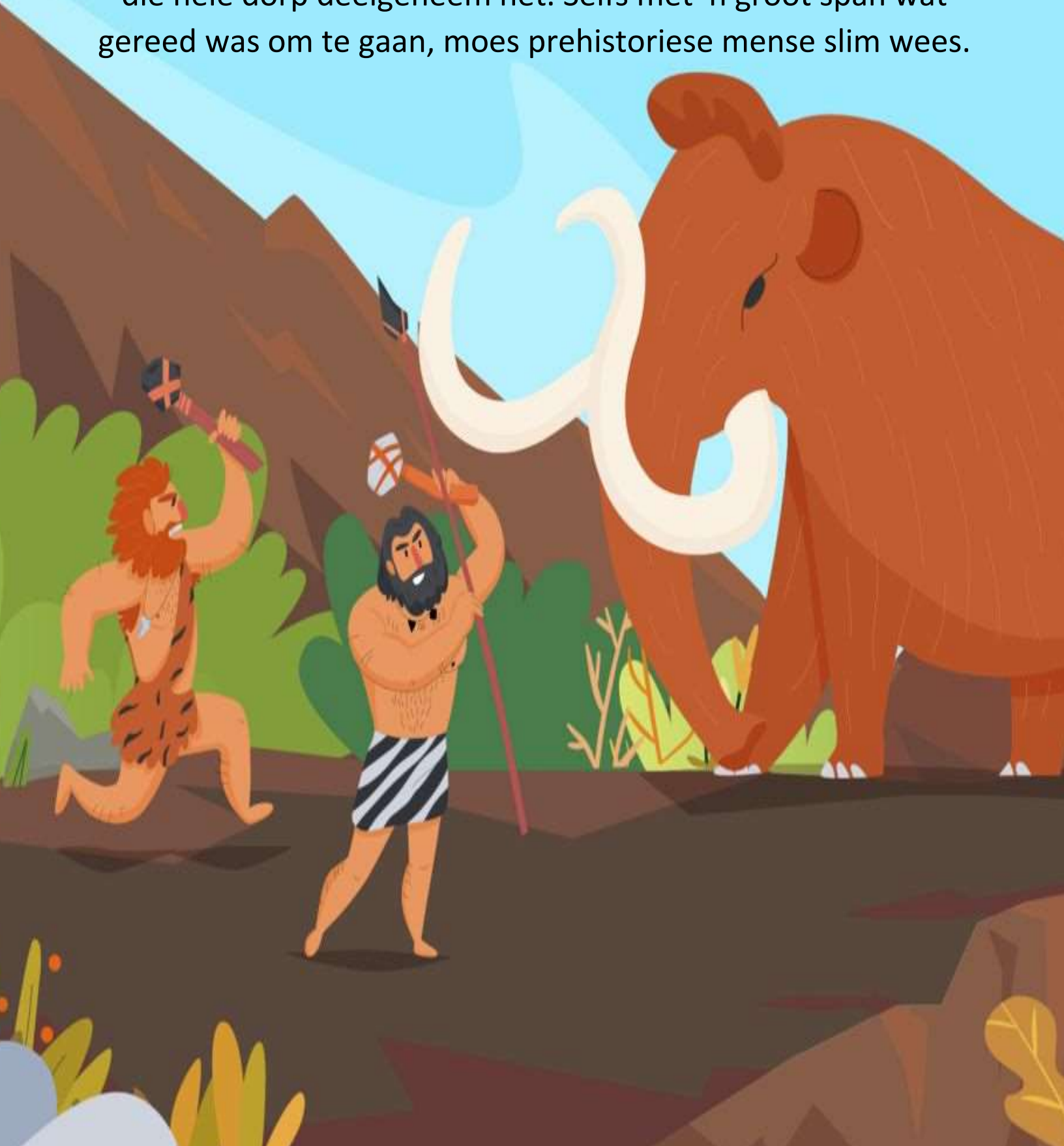

Om hierdie reuse-tent te bou, moes die prehistoriese bouers eers 'n mammoet jag. Dit was 'n moeilike en gevaarlike werk. Hierdie diere het soveel as drie motors elk geweeg en kan jou maklik seermaak met hul slagtande of slurp.

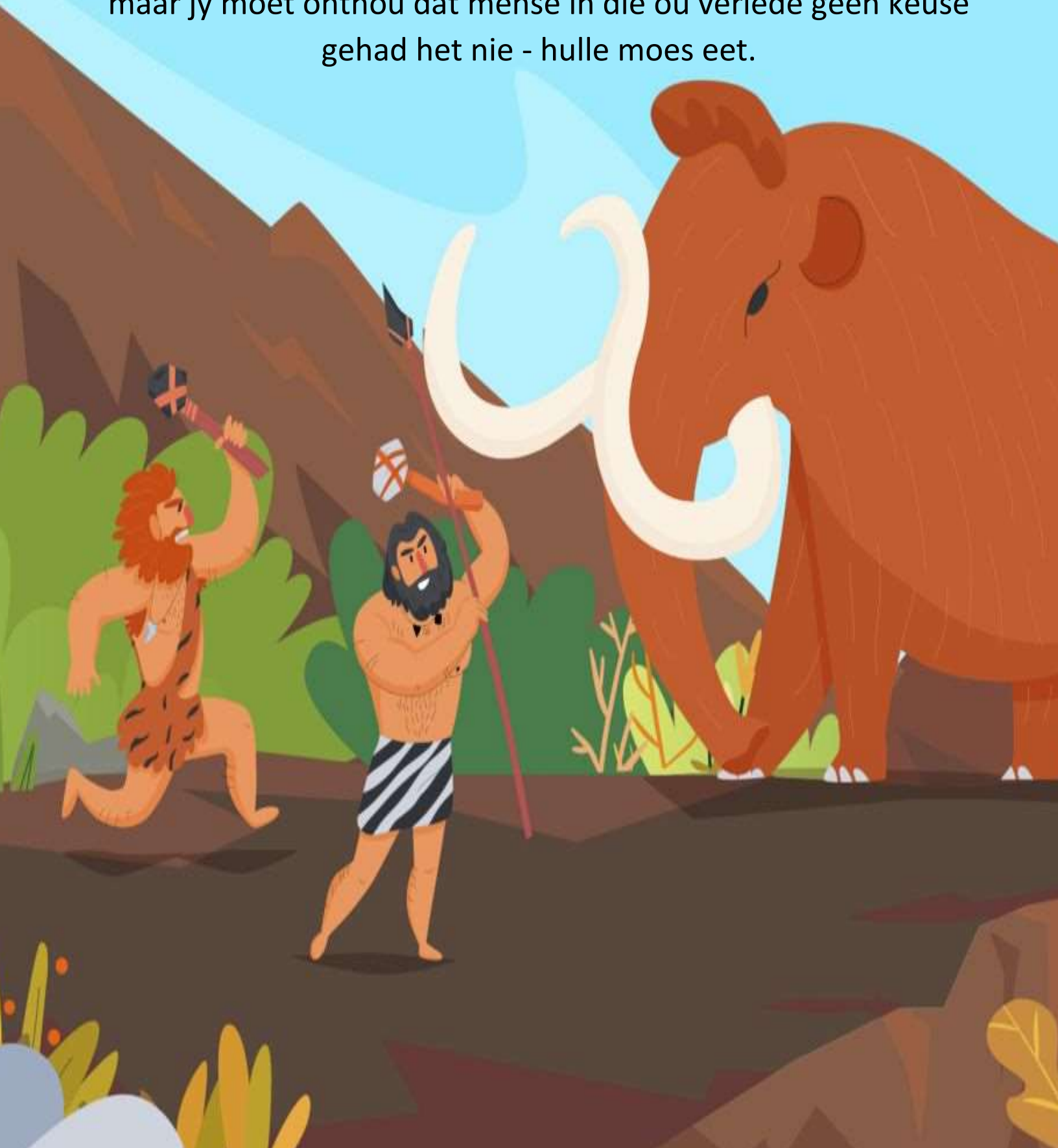

Argeoloë kan aan die merke wat op die bene gelaat is, sien dat baie mense betrokke was by die jag van hierdie reusagtige diere. Dit was nie 'n eenpersoon werk nie, maar 'n geleentheid waaraan die hele dorp deelgeneem het. Selfs met 'n groot span wat gereed was om te gaan, moes prehistoriese mense slim wees.

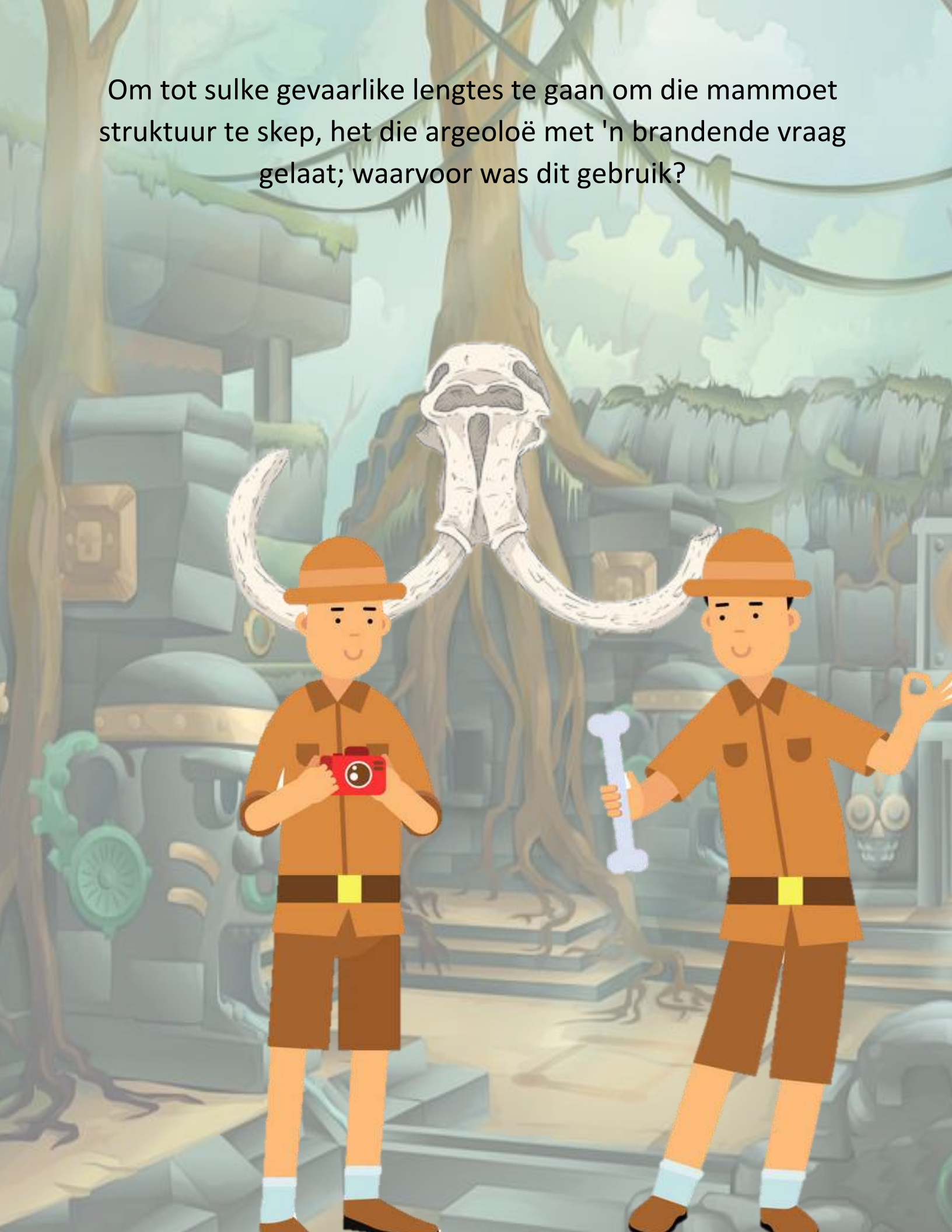

Soms het hulle groot kuile gegrawe en die diere in 'n hinderlaag geplaas om te verhoed dat hulle ontsnap. Jy mag dalk dink dat dit 'n aaklige ding sou wees om so 'n dier te jag en dood te maak, maar jy moet onthou dat mense in die ou verlede geen keuse gehad het nie - hulle moes eet.

Om tot zulke gevaarlike lengtes te gaan om die mammoet struktuur te skep, het die argeoloë met 'n brandende vraag gelaat; waarvoor was dit gebruik?

Tipies stel ons mense wat in die Ystydperk leef as grotmense voor. Dit is egter nie altyd maklik om 'n lekker warm grot te vind om in te woon nie. As jy in 'n veld in die oopte gewoon het, moes jy 'n ander manier vind om warm en droog te bly.

So miskien was hierdie 'n groot huis? Terwyl die argeoloë die plek deursoek het, het meer leidrade begin verskyn oor waarvoor dit gebruik was.

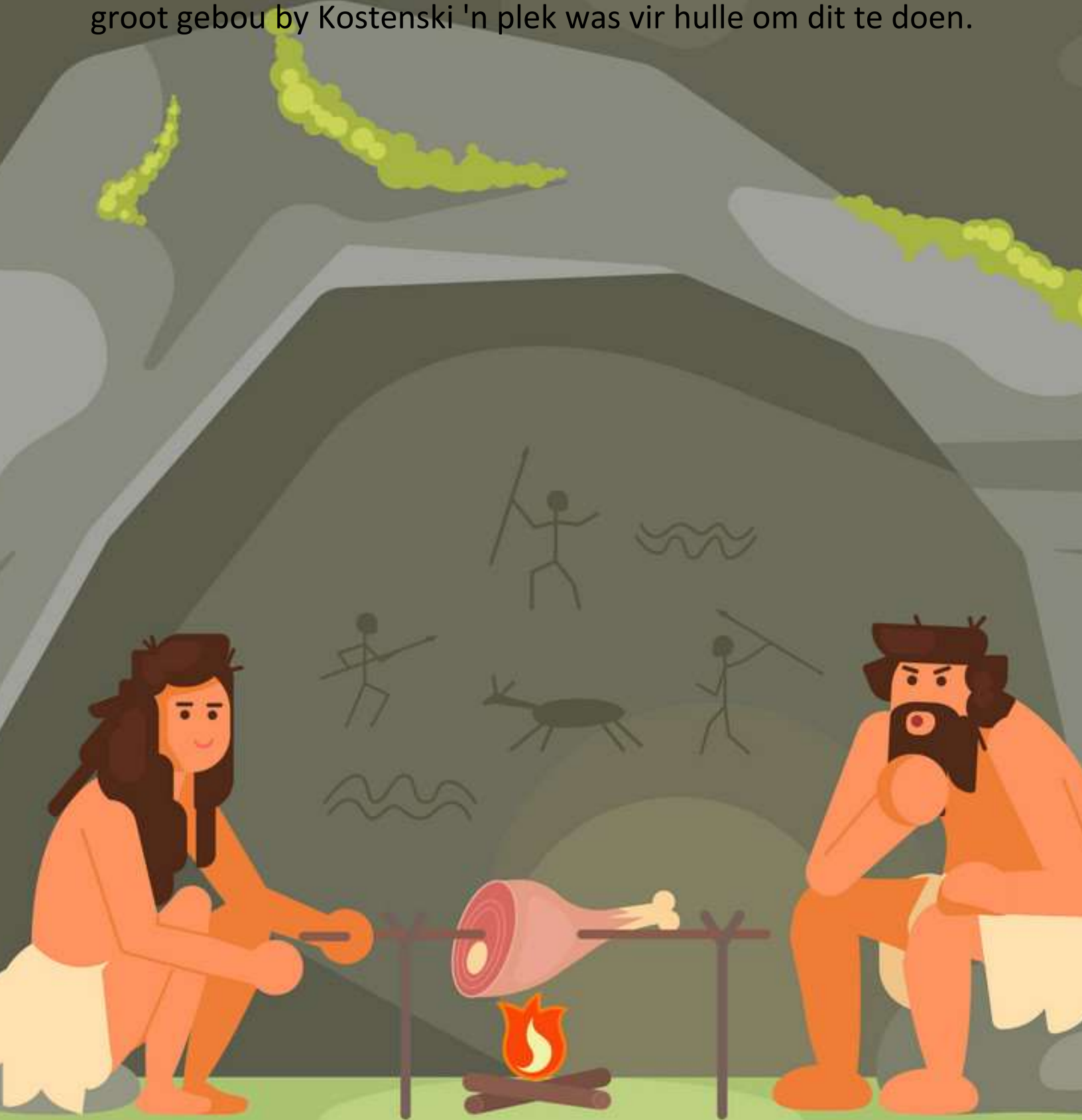

Spore van antieke brande is binne die gebou gevind. Argeoloë hou daarvan om vure te vind omdat ons dit kan gebruik om soveel oor die verlede te leer. Miskien is die struktuur gebruik as die kamer waar die dorpsmense bymekaar gekom het om die mammoete wat hulle pas gejag het te kook en voor te berei? Die ondersoek het selfs die verbrande oorblyfsels van 20 000 jaar oue groente gevind. Dit wys net - al is jy 'n groot taai, Ystydperk jagter, moet jy nog steeds jou groente eet!

Mense in antieke tye het nie yskaste gehad om hul kos te stoor nie. Hulle het dus dikwels vleis oor 'n vuur opgehang en die rook sou keer dat dit walglik word. Dit is moontlik dat hierdie groot gebou by Kostenski 'n plek was vir hulle om dit te doen.

Een laaste opsie wat nie uitgesluit kan word nie, is dat dit 'n groot reusagtige tempel was. Argeoloë het kleiner reusegeboue rondom gevind, wat waarskynlik huise was. Hierdie groter gebou kon 'n plek gewees het waar hierdie antieke jagters geheimsinnige rituele beoefen het. Miskien om te bid vir 'n suksesvolle jag, warm weer, of om die mammoete te bedank vir die kos wat hulle verskaf.

Om te probeer uitwerk hoekom mense dinge in die voorgeskiedenis gedoen het, is regtig moeilik. Hulle kon in die gebou geslaap het, gebid, geëet het, mammoet-spek gemaak het – of al die bogenoemde. Om hierdie vrae te probeer beantwoord, is wat argeologie so opwindend maak!

THINK

DIGITAL ACADEMY

